

Co je a co není PRA

Petr Kapitola

Státní rostlinolékařská správa, Praha

*Analýzy rizik škodlivých
organismů v ČR a EU*

*Praha, Těšnov
12.3.2010*

Co je PRA?

PRA = Pest Risk Analýsis

= analýza rizika škodlivého organismu

= proces poskytující vědecky či odborně podložené odůvodnění pro přijetí (revizi) **fytosanitárního** opatření

= proces umožňující rozhodnout, zda a v jakém rozsahu by měl být daný ŠO **úředně** regulován

Definice PRA

Mezinárodní standard pro fytosanitární opatření:
ISPM č. 5, *Glossary of Phytosanitary Terms*, 2009:

PRA je proces vyhodnocování biologických nebo jiných vědeckých a ekonomických podkladů pro stanovení, zda organismus je škodlivý, zda by měl být úředně regulován, a míry fytosanitárních opatření, která mají být proti němu zavedena

+ Definice pojmu **karanténní ŠO**:

Škodlivý organismus s potenciálním hospodářským významem pro území, které ohrožuje a ve kterém se dosud nevyskytuje, nebo se v něm vyskytuje, ale není široce rozšířen a jsou proti němu prováděna úřední ochranná opatření.

Rozvoj PRA

- Proč se ve světě vyvinul systém PRA?
 - Rapidní nárůst mezinárodního obchodu s rostlinným materiálem ve 20. století – nárůst zavlékání ŠO
 - Zvyšující se tlak na státní orgány, aby odborně a transparentně odůvodňovaly svá rozhodnutí o fytosanitárních opatřeních (veřejné výdaje!, zátěž obchodu!)

- Mezinárodní úmluvy, standardy a předpisy:
 - Fytosanitární regulace musí být podložena PRA

Rozvoj PRA

- Rozvoj PRA hlavně od 90. let 20. stol.
 - Standardy: směrnice, pravidla, metodiky
 - Jednotnější a strukturovanější systém
- Pro trvalá opatření: **úplná (řádná) PRA**
(složitá struktura, náročné zpracování)
příklad: zařazení ŠO do přílohy směrnice Rady 2000/29/ES, tj. jako karanténního ŠO
- Pro mimořádná a dočasná opatření v naléhavých situacích: **předběžná PRA**

Úmluvy

- **FAO: IPPC (1951) 1997**
Mezinárodní úmluva o ochraně rostlin
(International Plant Protection Convention)

- **WTO-SPS Agreement 1994**
Dohoda o uplatňování sanitárních a fyto-sanitárních opatření
(Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures)
- **CBD**
Úmluva o biologické rozmanitosti
(Convention on Biological Diversity, + Cartagena protocol)

Standardy IPPC

ISPMs

Mezinárodní standardy pro fytosanitární opatření

International Standards for
Phytosanitary Measures

Metodické základy pro PRA:
č. 2, 3, 11, 21 ij.

ISPM No. 11

ISPM No. 11

*PEST RISK ANALYSIS FOR QUARANTINE PESTS
INCLUDING ANALYSIS OF ENVIRONMENTAL
RISKS AND LIVING MODIFIED ORGANISMS*

(2004)

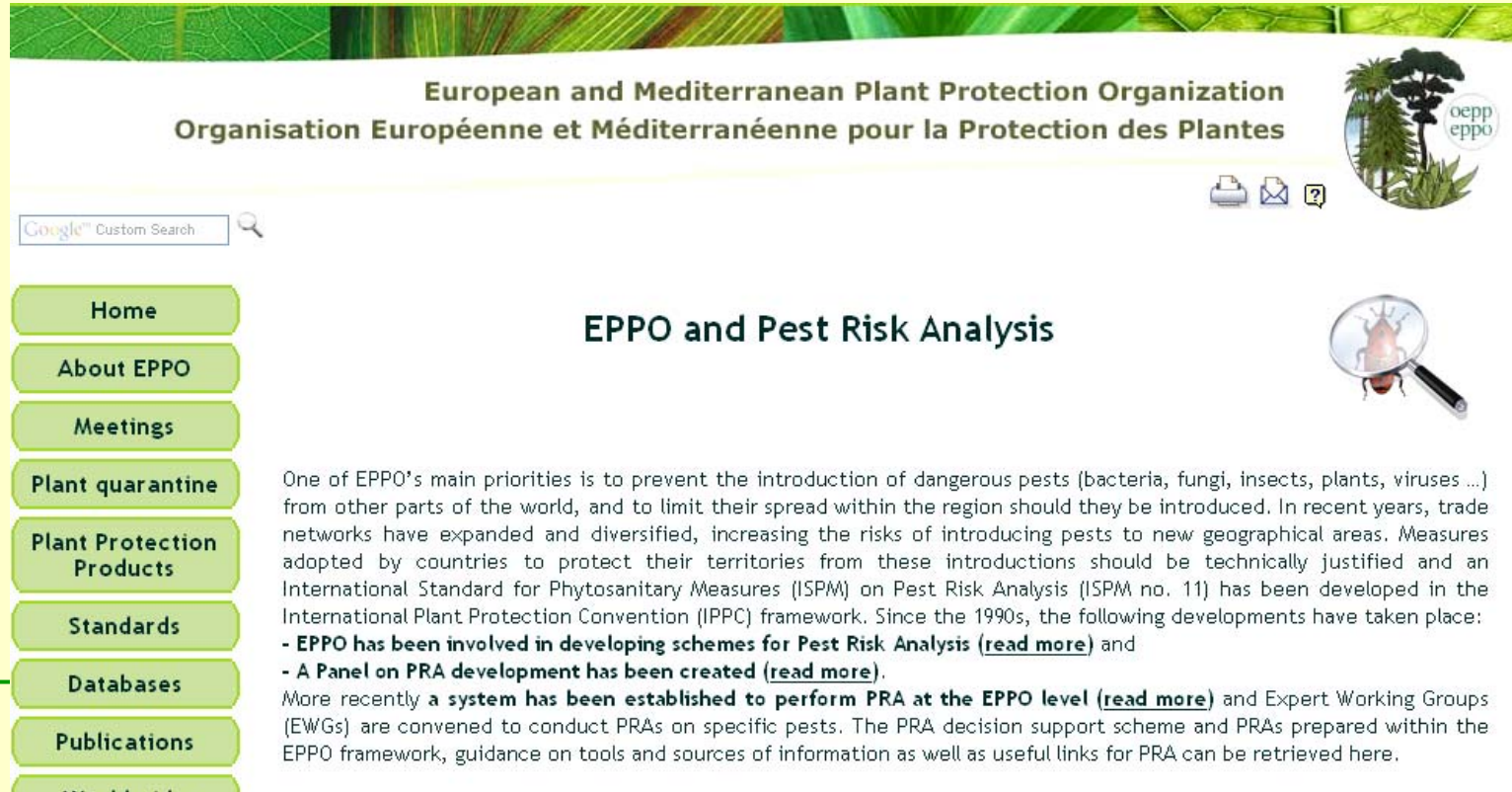
Produced by the Secretariat of the International Plant Protection Convention

EPPO

Evropská a středozevní organizace ochrany rostlin

European and Mediterranean Plant Protection Organization

- Fytosanitární standardy
- EPPO zpracovává dokumenty PRA (5 ŠO ročně)

European and Mediterranean Plant Protection Organization
Organisation Européenne et Méditerranéenne pour la Protection des Plantes

Google Custom Search

Home
About EPPO
Meetings
Plant quarantine
Plant Protection Products
Standards
Databases
Publications
Worldwide

EPPO and Pest Risk Analysis

One of EPPO's main priorities is to prevent the introduction of dangerous pests (bacteria, fungi, insects, plants, viruses ...) from other parts of the world, and to limit their spread within the region should they be introduced. In recent years, trade networks have expanded and diversified, increasing the risks of introducing pests to new geographical areas. Measures adopted by countries to protect their territories from these introductions should be technically justified and an International Standard for Phytosanitary Measures (ISPM) on Pest Risk Analysis (ISPM no. 11) has been developed in the International Plant Protection Convention (IPPC) framework. Since the 1990s, the following developments have taken place:

- EPPO has been involved in developing schemes for Pest Risk Analysis ([read more](#)) and
- A Panel on PRA development has been created ([read more](#)).

More recently a system has been established to perform PRA at the EPPO level ([read more](#)) and Expert Working Groups (EWGs) are convened to conduct PRAs on specific pests. The PRA decision support scheme and PRAs prepared within the EPPO framework, guidance on tools and sources of information as well as useful links for PRA can be retrieved here.

Legislative EU

- **Směrnice Rady 2000/29/ES**
 - Přílohy směrnice: seznamy karanténních ŠO, zvláštní požadavky
 - z této směrnice vychází fytoosanitární legislativa ČR

- **Stálý fytoosanitární výbor EK**
 - Projednává a rozhoduje o přijetí opatření (na základě PRA)

- Další úřední dokumenty
 - Předsednictví ČR: schválení dokumentu definujícího koordinaci procesu PRA v EU

EFSA (EK)

Evropský úřad pro bezpečnost potravin (orgán Evropské Komise)
European Food Safety Authority

- Metodologické dokumenty k PRA
- Zpracovává posudky na PRA, zajišťuje přípravu vlastních PRA

The screenshot shows the EFSA website interface. At the top left is the EFSA logo with the text "European Food Safety Authority". To the right, there are language selection buttons for "de", "en", "fr", and "it". Below the logo, there is a navigation menu with "Home" and "Scientific Panels & Units". The "Scientific Panels & Units" menu is expanded, showing "PLH - Plant health" as a selected item. Below this, there is a list of links: "About us", "Topics A-Z", "Panel members", and "Panel meetings". The main content area features a section titled "PLH - Plant health" with a sunflower image and the text: "The PLH Panel deals with organisms posing a risk to plant health. These include both plant pests which threaten crop production and species which threaten biodiversity." Below this text, it says "Visit the different sections to find out about the Panel and its work." To the right of the main content, there is a search bar with the text "Search this site for:" and a "Go" button, and a "Print this page" button with a printer icon.

PRATIQUE

Mezinárodní projekt pro zdokonalení postupů PRA

Development of more efficient risk analysis techniques for pests and pathogens of phytosanitary concern

7. rámcový projekt EK

15 partnerů, z ČR Botanický ústav AV ČR

PRATIQUE

Home Page News Events Partners Members Publications

PRATIQUE: ENHANCEMENTS OF PEST RISK ANALYSIS TECHNIQUES

Latest News

<https://secure.fera.defra.gov.uk/pratique/index.cfm>

Dokumenty k PRA

Přehled předpisů a dalších dokumentů pro přípravu PRA

Legislativa

Zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, § 10 odst. 2, 3; konsolidované znění k 6.6.2008 dostupné na http://www.srs.cz/portal/page/portal/SRS_Internet_CS/le/le_prav_predp_srs > Konsolidovaná znění

Vyhláška č. 215/2008 Sb., o opatřeních proti zavlékání a rozšiřování škodlivých organismů rostlin a rostlinných produktů, ve znění pozdějších předpisů; konsolidované znění k 9.6.2009 dostupné na http://www.srs.cz/portal/page/portal/SRS_Internet_CS/le/le_prav_predp_srs > Konsolidovaná znění

Směrnice Rady 2000/29/ES ze dne 8. května 2000 o ochranných opatřeních proti zavlékání organismů škodlivých rostlinám nebo rostlinným produktům do Společenství a proti jejich rozšiřování na území Společenství, ve znění pozdějších předpisů (čl. 16 odst. 3, čl. 3 odst. 3); konsolidované znění k 3.3.2009 dostupné na <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2000L0029:20090303:CS:PDF>

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 ze dne 28. ledna 2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin, ve znění pozdějších předpisů* (čl. 6, 7, 3); konsolidované znění k 7.8.2009 dostupné na <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2002R0178:20090807:CS:PDF>
*zejména: Nařízení Komise (ES) č. 575/2006, kterým se mění nařízení EP a Rady (ES) č. 178/2002, pokud jde o počet a název stálých vědeckých komisí Evropského úřadu pro bezpečnost potravin, čl. 28, odst. 4

Úmluvy

WTO (1994): Dohoda o uplatňování sanitárních a fyto-sanitárních opatření (Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures = WTO-SPS agreement); dostupné na http://portal.srs.cz/portal/page/portal/SRS_Internet_CS/za/za_wto

FAO (1997): Mezinárodní úmluva o ochraně rostlin (International Plant Protection Convention = IPPC) (čl. VII.2a, VI.1b, II.1, IV.2f); dostupné na https://www.ippc.int/file_uploaded/publications/13742.New_Revised_Text_of_the_International_Plant_Protection_Convention.pdf

Standardy FAO

Mezinárodní standardy pro fyto-sanitární opatření (International standards for phytosanitary measures = ISPMs) č. 2 a 11, dále také 3, 5, 14, 21 ij.:

ISPM No. 2 Framework for pest risk analysis (2007)

ISPM No. 5 Glossary on phytosanitary terms (2009)

ISPM No. 11 Pest risk analysis for quarantine pests including analysis of environmental risks and living modified organisms (2004)

ISPM No. 21 Pest risk analysis for regulated non-quarantine pests (2004)

ISPMs dostupné na

<https://www.ippc.int/servelet/CDSServlet?status=ND0xMzM5OSY2PWVvUjU1PTEmMzM9cHVibGltYXRpb25zJnNob3dDaGlsZHU1b10cnVlJmM3PWtvcw==#relateds>

Standardy EPPO

http://www.eppo.org/QUARANTINE/Pest_Risk_Analysis/PRA_intro.htm

PM 5/1 Check-list of information required for pest risk analysis (PRA) (2007)

PM 5/2 Pest risk analysis on detection of a pest in an imported consignment (2007)

PM 5/3 Decision-support scheme for quarantine pests (2007)

PM 5/1, PM 5/2, PM 5/3: dostupné na <http://archives.eppo.org/EPPOStandards/pr.htm>

PRA – fáze procesu

I. Zahájení

initiation

II. Hodnocení rizika ŠO

pest risk assessment

III. Řízení rizika ŠO

pest risk management

= Hodnocení možných opatření

dokumentace, komunikace

I. Zahájení PRA

- Důvody / podněty pro PRA:
 - **(škodlivý) organismus**
výskyt, záchyt;
určení, zda organismus je škodlivý – pokud ne, PRA končí
 - **cesta průniku**
komodita, obalový materiál, dopravní prostředky, přirozené cesty
 - **fytosanitární režim**
změna předpisů, nesouhlas s opatřením, změna způsobů ošetření
- Vymezení oblasti PRA

I. Zahájení PRA

PRA může být zpracována pro:

- škůdce pěstovaných i ostatních rostlin
- rostliny jako škodlivé organismy
- biologická agens a ostatní užitečné organismy
- živé modifikované organismy
- organismy obtížně určitelné nebo nové pro vědu
- další

souhrnně: invazní i neinvazní, nepůvodní i původní, regulované i neregulované organismy se známým nebo potenciálním negativním vlivem na rostliny a/nebo životní prostředí

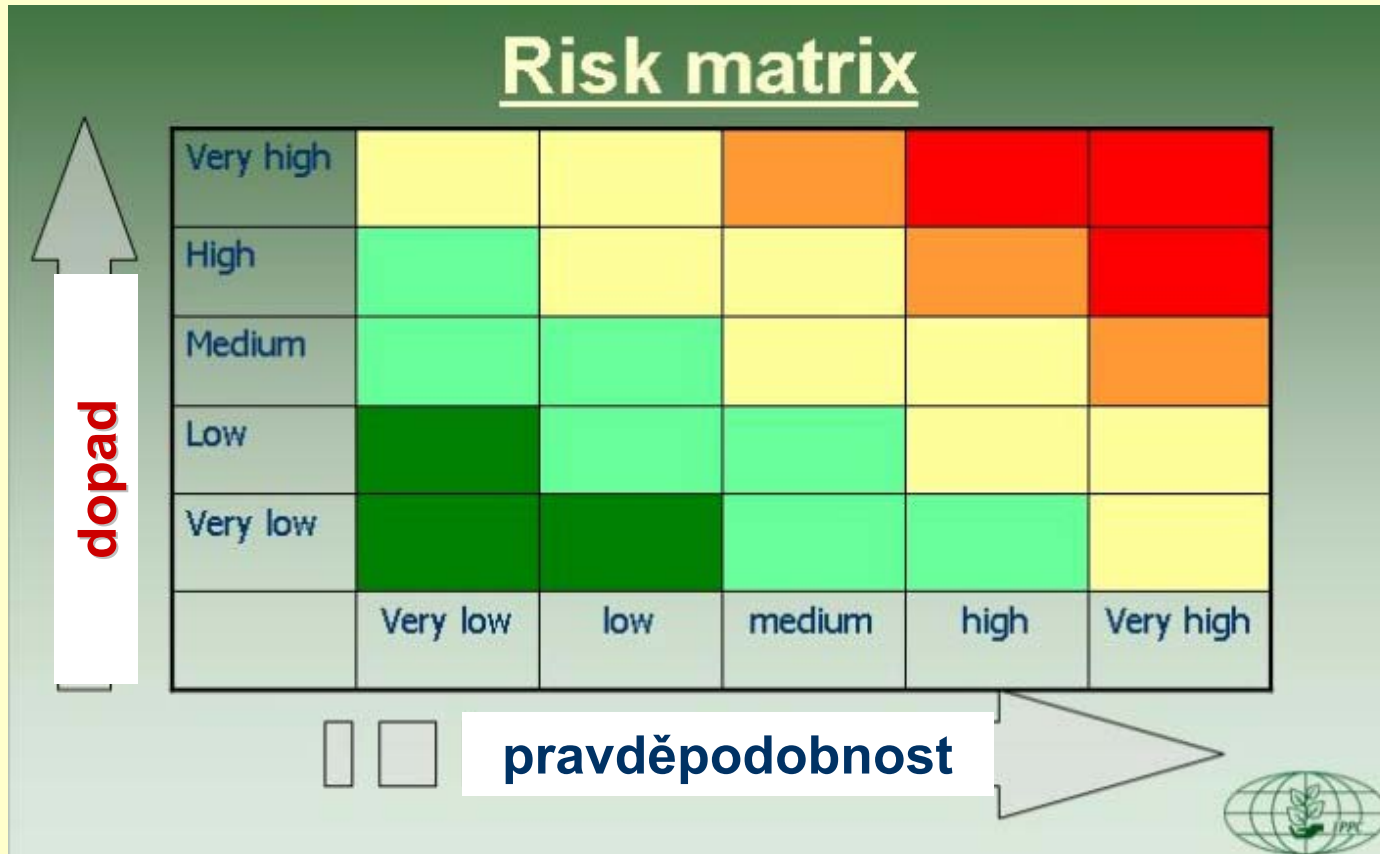

II. Hodnocení rizika ŠO

Co je riziko?

Co je riziko?

= „kombinace“ pravděpodobnosti určité události (např. zavlčení ŠO) a jejího dopadu (např. hospodářského)

II. Hodnocení rizika ŠO

- **Pravděpodobnost zavlečení, usídlení a šíření**
cesty průniku: např. dovoz komodity
porovnání klimatických podmínek
způsoby a rychlost šíření
- **Potenciální hospodářské a environmentální dopady**
přímé a nepřímé účinky ŠO
- Určení **nejistot** (podněty pro výzkum!)

- **Celkové vyhodnocení (míry) rizika:**
závěr s odůvodněním, zda má či nemá být zahájena
fáze řízení rizika

PRA není...

Hodnocením rizika ŠO (pest risk assessment)

není

např. hodnocení poškození rostlin škůdцем
za určitých podmínek na lokalitě

III. Řízení rizika ŠO

= hodnocení možných opatření ke snížení rizika

- **Identifikace** veškerých možných opatření
 - zásilka: země původu nebo určení, transportu
 - péstební opatření nebo ošetřování plodiny
- **Posouzení** jejich účinnosti, proveditelnosti, opakovatelnosti a nákladovosti – **cost-benefit analýza**
- Hodnocení optimálního rozsahu / intenzity opatření
- Určení **nejistot**
- **Návrh** na nejvhodnější opatření

PRA není...

MIMO PROCES PRA:

- rozhodnutí o přijetí opatření
- vyhodnocování výsledků prováděných opatření (ale zpětná vazba pro PRA)

PRA není...

Řízením rizika ŠO (pest risk management)

není

používání metod běžné (neúřední) ochrany rostlin

řízení rizika ŠO \neq řízení (zvládání) ŠO

pest risk management \neq pest management

- metody ochrany ale mohou být vyhodnoceny a doporučeny v rámci řízení rizik ŠO, např. pro eradikační program

**Pack hot dogs.
Not firewood.**

www.StopTheBeetle.info
United States Department of Agriculture

Don't move firewood. Buy it at your destination.

LAMAR

Děkuji za pozornost.